

Kastreringsfrågan i lagskipningens ljus.

Av jur. lic., biträdande sekreterare vid medicinalstyrelsen
TOINI HONKANEN, Helsingfors.

Enligt lagen om kastrering av 17 februari 1950 skall, om någon genom laga kraft vunnit dom befunnits skyldig till i 20 kap. 6 § (lägersmål eller annan otukt med missbruk av auktoritetsställning), i 20 kap. 7 § 1 mom. (lägersmål med barn under femton år eller annan otukt med dylikt barn) eller i 20 kap. 8 § (lägersmål med sinnesrubbad eller svagsint kvinna) eller ock i 25 kap. 4, 5 eller 6 §§ strafflagen (våldtäkt, lägersmål med kvinna som inte är vid full sans, tvingande av kvinna att tåla annan otuktig handling) avsedda brott eller annat grovt sexualbrott, frågan om vederbörandes kastrering alltid underställas medicinalstyrelsen för prövning. Det ankommer på fängelsedirektören, om vederbörande person är i straffanstalt, att göra framställningen, i annat fall åter på polischefen. Chef för sinnessjukhus eller därmed jämförlig anstalt kan göra framställning om kastrering av person, som vårdas i det av honom ledda sjukhuset och är själsligen undermålig eller varaktigt sinnessjuk, försävt denne på grund av sin könsdrift är farlig för annan person och tillförlitlig utredning härom blivit framställd. Dessutom kan enligt lagen om kastrering person, som äger rättslig handlingsförmåga, kastreras på egen ansökan, då det med skäl kan befaras, att han på grund av sin könsdrift komme att begå brott eller att honom till följd av könsdriftens styrka eller inriktning skulle åsamkas själsligt lidande eller annan allvarlig olägenhet.

Efter det lagen den 1 juli 1950 trädde i kraft har i medicinalstyrelsen intill den 30 november 1953 handlagts inalles 476 kastreringsärenden. Av dessa ha 422 berört personer, som vistats i straffanstalt, 45 till villkorligt straff dömda personer och 9 fall ha behandlats på framställning av överläkare vid sinnessjukhus. I de sistnämnda fallen har det i fyra fall varit fråga om personer, som i avsaknad av förståndets fulla bruk icke ådömts straff utan förordnats till skötsel i sinnessjukhus. Tre personer ha själva ansökt om kastreringstillstånd. Av dessa ha två ansökningar på grund av vederbörandes bristande rättsliga handlingsförmåga inte upptagits till prövning.

Framställningar eller ansökningar om kastrering ha förkastats i 364 fall, varför antalet av de personer, som genom medicinalstyrelsens beslut förordnats till kastrering, utgör 112. Av dessa ha 81 besvärat sig i högsta domstolen, som i 47 fall har upphävt och i 34 fall fastställt medicinalstyrelsens beslut. Kastreringsbeslut, som vunnit lagkraft, finnas i detta nu till ett antal av 46, av vilka 31 verkställts, verkställigheten i 8 fall uppskjutits på viss tid på

grund av vederbörandes sjukdom eller av annat vägande skäl, medan i 7 fall anmälan om verkställigheten ännu inte inkommit till medicinalstyrelsen. I avsaknad av laga kraft äro 19 beslut.

Vid avgörandet av kastreringsfrågor förefaller högsta domstolen regelbundet ha ansett förutsättningar för kastrering föreligga i det fall, att vederbörande person återfallit i sexualbrott. Vidare förefalla att på högsta domstolens ståndpunkt ha inverkat själsliga defekter hos förbrytaren, antalet objekt och brottets karaktär av våldsbrott. Grunderna äro utan tvivel riktiga. Då likväl några av våra psykiatriker förefalla att utgå ifrån, att ett sexualbrott alltid borde innefatta ett våldsdåd, för att en person enligt lagen om kastrering skulle vara farlig för annan person, står denna ståndpunkt icke i överensstämmelse med lagen om kastrering, emedan lagstiftaren i sagda lag upptagit talrika sådana brott, till vilkas rekvisit inte alls hör användning av våld. En person, som gjort sig skyldig till sexualbrott, bör enligt min åsikt anses vara farlig för annan person i det fall, att det föreligger fara för återfall uti dylikt brott, och denna fråga bör åter avgöras på grundvalen av den prognos, som genom brotts- och personundersökningen kan verkställas om förbrytaren och den omgivning, i vilken han lever.

Frånsett två undantagsfall ha personer, som gjort sig skyldiga till homosexualitet, inte förordnats till kastrering, och dessa två ha inte överklagat medicinalstyrelsens beslut. Likväl torde man i enlighet med den ståndpunkt, som intagits av medicinalstyrelsen, böra anse, att person, som har ställning av uppfostrare, såsom t. ex. en lärare eller ledare för en pojkarbetsklubb, och som med begagnande av denna auktoritetsställning systematiskt uppammar vissa av under hans ledning stående, i pubertetsåldern varande gossar till homosexuell aktivitet, på grund av sin könsdrift är farlig för annan person i den mening, som lagen om kastrering avser.

Bland de framställningar, som avse kastrering, ha funnits endast två, som rört kvinnor. I det ena fallet var det fråga om en medelålders mor, som på enligt min åsikt rätt lösa grunder och i huvudsak på basen av vittnesmål av den äkta mannen, som var i avsikt att söka äktenskapsskillnad, dömdes till straff för övande av otukt med sin egen 9-åriga pojke. Den andra framställningen gällde en sinnessjuk kvinnlig patient, vars försök till närmanden överläkaren, som gjorde framställningen, ansåg, om också inte direkt farliga, så dock synnerligen pinsamma för sjukhusets manliga läkare. Vardera framställningen har förkastats av medicinalstyrelsen.

Då brottets art och sättet för dess begående bestämma straffets storlek, borde längden av det frihetsstraff som ådöms kunna beaktas vid avgörandet av frågan om kastrering. Straffets storlek

är dock inte ens tillnärmelsevis någon säker måttstock på en persons farlighet. Dessutom är straffutmätningen i vår rättspraxis mycket ojämn. Nyligen förelägo vid medicinalstyrelsens sammanträde, vid vilket kastreringsärenden behandlades, två ungefär likadana fall: omständigheterna vid brottets begående voro ungefär desamma, vardera person ansågs allmänt på sin ort som något onormal och i vardera fallet var objektet för brottet en liten flicka på fem år, som inte lidit någon yttre skada genom brottet. Vardera åtalade dömdes för utövande av otukt med barn under tolv år, men den enas straff var fängelse i åtta månader, den andras tukthus i fem år. Också fängelsepsykiaternas ståndpunkt i kastreringsfrågor kan vara mycket olik. En av dem anser knappast någonsin, att medicinskt-psykiatriska indikationer för kastrering skulle föreligga och fogar också till positiva utlåtanden orden „eventuellt“ och „möjligen“, medan åter en annan utan att närmare motivera sin ståndpunkt anser, att nästan varenda sexualförbrytare är till den grad farlig för annan person, att förordnande om hans kastrering borde givas. Då den psykiatriska undersökningen likväl utgör en viktig faktor för prognosen om gärningsmannens farlighet, borde fängelsepsykiaternas komma överens om gemensamma linjer, så att vid avgörandet av kastreringsfrågor deras utlåtanden skulle kunna tillmätas större vikt, än vad hittills varit möjligt.

Verkställigheten av beslut, som gälla kastrering, förefalla inte i allmänhet att ha vållat svårigheter. Först i december år 1952 har medicinalstyrelsen första gången i stöd av 9 § lagen om kastrering förordnat, att kastreringen skulle verkställas med tvångsmedel. Då dessa tvångsmedel i praktiken innebära, att fången med polishjälp transporteras från fängelset till sjukhus och där med medicinska medel göres oförmögen till motstånd, för att kastreringsoperationen skall kunna verkställas, förefaller förfarandet att mera stå i samklang med Mose lag än med moderna kriminalpolitiska principer. Lagen om kastrering skulle ha erbjudit också ett mera humant alternativ. Enligt ovannämnda 9 § kan, om den, beträffande vilken kastreringsförordnande föreligger, motsätter sig åtgärden, verkställigheten uppskjutas tillsvidare och vederbörande förordnas att hållas i tvångsanstalt. Enligt meddelande av professor *Honkasalo* har interneringen av sexualförbrytare i Danmark lett till, att dessa frivilligt samtyckt till kastreringen. Också hos oss har förekommit ett fall, i vilket en fånge, som hade ett långvarigt tukthusstraff bakom sig och vars kastrering uppskjöts med tre år utöver strafftiden, frivilligt valde kastrering framom att hållas i tvångsanstalt. Då den lidsbestämda straffdomen också hos oss tagits i bruk under lindrigare förutsättningar i fråga om abnorma personer, borde man komma till, att internerad, som gjort sig skyldig till sedlighetsbrott, med psykoterapeutiska me-

del skulle fås att samtycka till, att kastreringen verkställes, och själv anhålla därom.

Av de ovannämnda kastrerade personer voro 28 (90,3 %) födda inom äktenskapet och 3 (9,7 %) födda utom äktenskapet. Oäkta börd förefaller sålunda inte att ha någon betydelse för förekomsten av sedlighetsbrott. Å andra sidan förefaller äktenskapet inte heller att kunna utgöra en förhindrande faktor, ty uppdelade enligt civilstånd äro 17 (54,8 %) av de kastrerade ogifta, 10 (32,2 %) gifta och 4 (13 %) fränskilda. Av de sistnämnda har åtminstone i två fall den omständigheten, att mannen dömts till straff för sedlighetsbrott, lett till upplösning av äktenskapet.

Till sin ålder är den övervägande delen av de kastrerade medelålders män. Endast fem eller ca. 13 % äro i en ålder mellan 20 och 30 år, nio mellan 30—40 år, tio mellan 40—50 år, fem mellan 50—60 år och två över 60 år. Den yngsta kastrerade personen är en 22-åring och den äldsta har fyllt 62 år. Den sistnämnda har kastrerats på egen anhållan.

Den sammanlagda inverkan av de brottsbefrämjande faktorerna, skadliga miljöförhållanden och gärningsmannens oförmåliga konstitutionella egenskaper, kunna i talrika fall klart konstateras. Uppgifterna om miljöfaktorerna äro visserligen mycket bristfälliga, men åtminstone i 12 fall har gärningsmannens barnomsorg varit fattigt, eländigt och söndrat samt uppfostran dessutom varit nästan obefintlig. Endast 13 av vederbörande ha slutfört folkskolekursen. Ehuru orsaken till skolgångens avbrott i vissa fall har varit den, att barnets arbetskraft behövts hemma, förefaller den huvudsakliga orsaken dock i de flesta fallen ha varit vederbörandes dåliga framgång i och motvilja mot skolgången.

Uppgifter om den ärftliga belastningen hos de kastrerade personerna, såsom sinnessjukdom, svagsinnet, fallandesot och psykopati, och härav betingad brottslighet, asocialitet och självmord, grunda sig i de flesta fallen på uppgifter av vederbörande själv och torde vid sådant förhållande inte alltid vara fullt tillförlitliga. Likväl kan det konstateras, att en sådan belastning i flera fall förelegat. Då det inte finnes några uppgifter om fem av de ifrågavarande personernas släkt, har en sådan belastning veterligen förekommit i åtminstone 17 fall av 26 eller således i ca 65 % av fallen, vilket torde motsvara förekomsten av ärftlig belastning hos brottslingar i allmänhet.

I flera fall förefaller förbrytarens egen själsliga abnormitet att ha varit den avgörande faktorn vid brottets begående. Endast i 6 fall av dessa 31, eller i 19,3 % av fallen, har vid den psykiska undersökningen inte konstaterats något från det normala avvikande. Av de övriga 25 personerna voro 10 svagsinta, 12 psykopater och i 3 fall var det frågan om av alkohol förorsakad degeneration.

Domstolen har på grund av sinnestillståndsundersøkningen ansett 11 personer ved sedlighetsbrottets begående ha varit i avsaknad av forståndets fulla bruk och tre varit helt otillræknelige, varför de inte kunnat dömas till straff.

Det behandlade materialet är alltför litet för att säkra slutsatser skola kunna dragas därom, hur allmänt återfall i sedlighetsbrott förekommer. Mycket allmän torde den åsikten vara, att återfallsprocenten i dessa brott skulle vara mycket liten. I de undersökta fallen ha likväl 11 personer eller hela 35,5 % redan tidigare dömts för ett eller flere sedlighetsbrott. Dessutom ha också i fråga om vissa sådana personer, som inte dömts för sådana brott, förekommit indicier, som tytt på att de tidigare skulle ha gjort sig skyldiga till sedlighetsbrott.

De kastrerade personerna ha i allmänhet gjort sig skyldiga till också andra asociala gärningar än sedlighetsbrott. Sexton av dem eller 51,6 % ha tidligere dömts för andra brott, som äro av den mest skiftande slag, oftast dock mot egendom riktade brott.

Toini Honkanen.

California Youth Authority.

Av cand. jur. KNUT SVERI

Innledning.

Blant de mange kriminalpolitiske problemer USA har å streve med, er utvilsomt ungdomskriminaliteten et av de alvorligste. Aldersgruppen mellom 15 og 21 år utgjør bare 13 % av befolkningen, men er (iflg. Thorsten Sellin) ansvarlig for 26 % av alle ran og tyverier, 40 % av alle innbrudd og nærmere 50 % av automobiltyveriene. Aldersgruppen 17—21 år er oftere på avveier enn noen annen 4 års gruppe: den kommer for domstolene dobbelt så ofte som gruppen mellom 35—39 år, og tre ganger så ofte som gruppen mellom 45—49 år.

Disse tall kommer først til sin fulle rett når en tar i betraktning arten av de forbrytelser det her dreier seg om. For en stor del er de av en langt farligere karakter enn gjennomsnittet av de forbrytelser denne aldersgruppe forøver her i Norden, — bruk av skytevåpen („hold up“) og opptreden av terroriserende ungdomsbander er typiske eksempler som er daglig kost for lesere av amerikanske aviser.

Amerikanerne innser at problemet er alvorlig, særlig fordi en etterhvert er blitt klar over at en meget stor prosent av de profesjonelle, voksne forbrytere starter sin løpebane i ung alder. Det hevdes at dersom en hadde kunnet forhindre residiv hos den ungdom som kommer for domstolene i 16—21 års alderen, så ville totalkriminaliteten i USA synke til en brøkdel av det den nå er.

Det er meget vanskelig i få ord å gi en karakteristikk av de botemid-